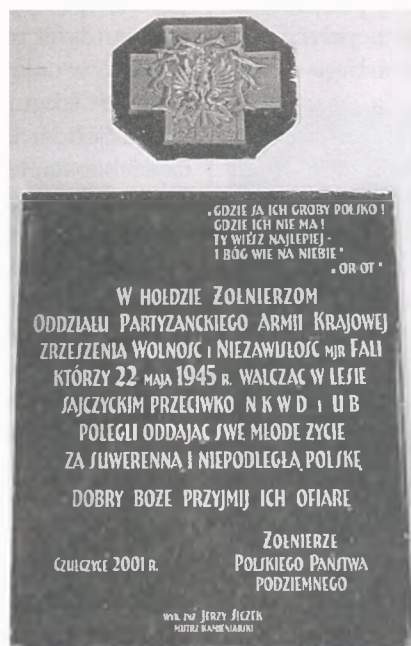

Miejsca pamięci Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość” – Inspektoratu Chełmskiego „WiN” Stowarzyszenia Społeczno – Kombatanckiego (4)

Jan Paszkiewicz

Tablica pamiątkowa w kościele paraf. pw. św. Rocha w Czulczycach gm. Sawin oraz pomnik upamiętniający bój poakowskiego oddziału zbrojnego »mjr. „Fali”« z grupą operacyjną UBP na miejscu dawnej leśniczówki Czulczyce w Lesie Sajczyckim gm. Chełm (2001 r.)

Przyczyną miała być informacja uzyskana na podstawie zeznań pojmanego członka konspiracji czy też donosu jednego z mieszkańców pobliskiej wsi Sajczyce, choć inna żyjąca ponoć do dziś jej mieszkanka szyła żołnierzom „Fali” mundury, a 10-letni wówczas Henryk Gaj pobiegł nawet wtedy ich ostrzec, lecz zawrócił gdy posypały się strzały. Noszący to samo nazwisko (Gaj) Stanisław i Tadeusz z Czulczyc mieli być notabene, według śp. Zbigniewa Waldowskiego ps. „Las”, właśnie partyzantami tego oddziału. Ale zawiódł także – jak opowiadają miejscowi – wartownik, który przysnął na drzewie gruszy i nie zaalarmował w porę. Mieszkał ponoć po wojnie w Olsztynie, gdzie pracował w kurii biskupiej. Odwiedzał potem te strony dręczony wyrzutami sumienia...

Liczący ok. 30 żołnierzy oddział bądź sam sztab »mjr. „Fali”« (Tadeusza Dziubińskiego, utożsamianego przez S. Maślankę ps. „Legenda” z por. Józefem Malinowskim ps. Ćwik”

– ostatnim, bezrękim, dowódcą batalionu „Krwawa Łuna” z włodziemskiego zgrupowania „Osnowa” 27. Wołyńskiej Dywizji Piechoty AK; por. Jan A. Paszkiewicz, »Major „Fala”« i jego oddział zbrojny w Lesie Sajczyckim, „Gazeta Sawinian. Gazeta Regionalnego Towarzystwa Gminy Sawin”, nr 2/(47) z czerwca 2014 r., s. 26-27), kwaterujący w Lesie Sajczyckim obok (?) spalonej później leśniczówki Czulczyce, został rankiem 18 V 1945 r. zaskoczony i otoczony przez ekspedycję karną (?) znacznych sił UB, MO i NKWD (!). W wyniku nierównej walki poległo 9. młodych absolwentów Oficerskiej Szkoły Artylerii w Chełmie – dezertersów, oczekujących ponoć dopiero na przydziały mobilizacyjne do podziemia: ppor. Waclaw Witnicki ps. „Kos”, Wierzchowski, Wilczyński i Żołnierzyk NI oraz 5. NN podchorążych. Straty po stronie grupy operacyjnej UBP były analogiczne. Przed laty jeszcze podeszła wiekiem mieszkanka Czulczyc-Przysiółka wskazywała mi zbiorową mo-

giłę ziemną (nakrytą płytą betonową bez jakichkolwiek inskrypcji?) na miejscowym cmentarzu parafialnym jako miejsce pochówku partyzantów »mjr. „Fali”«...

Jedyną postacią, o której posiadam informacje (głównie dzięki kwerendzie prowadzonej przez J. Masłowskiego), jest „Kos”. Urodził się w 1923 r. w Chełmie (pochodził ze Strupina Małego) i był kolegą „Młota” z Gimnazjum im. S. Czarnieckiego, konspiracji (związał się z nią w 1942 r.) i podchorążówki (?) AK-owskiej, drużyny w oddziale partyzanckim por. Zygmunta Szumowskiego ps. „Sędzimir” od wiosny 1944 r. („Młot” był jej dowódcą) i OSA w okresie VIII 1944 – III 1945 r. Brał udział w pierwszej akcji zbrojnej „Młota” (w składzie 3-osobowej dowodzonej przezeń grupy) – tj. likwidacji oficera NKWD, który przesłuchiwał i rozstrzeliwał podchorążych z OSA (tzw. grupy kpt. Stanisława Kulika ps. „Tarzan”) w marcu 1945 r. Została ona przeprowadzona na początku maja tr. w Chełmie przy ul. Trubakowskiej. „Kos” miał ponoć polec z ręki funkcjonariusza UB Józefa Pawluka, z którym znał się jeszcze sprzed 1939 r. – być może nawet zamordowany został wraz z 8 innymi partyzantami mimo poddania się. W roku ubiegłym Grzegorz Słupczyński zawiódł mnie niespodziewanie do obmurowanej, skromnej raczej i wymagającej renowacji mogiły na cmentarzu paraf. w Czułczycach-Przysiółku (idąc za wskazaniem zamieszkałego w pobliżu Arkadiusza Kędzierawskiego) z inskrypcją: *ś w p/*

Wacław Witnicki/ Wacław Andrzejkiwicz [najprawdopodobniej 1 z owych 5. NN podchorążych!] / zm. śm. tragiczną/ dn. 18-V-1945 r./ Pokój ich duszom.

Uroczystości odsłonięcia i poświęcenia obu obiektów memoratywnych (z błędną datą „22 maja” na tablicach niestety), powstałych z inicjatywy Zarządu Inspektoratu – dzięki wsparciu finansowemu Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych, pomocy merytorycznej ZG i Zarządu Obszaru oraz technicznej i materiałowej Nadleśnictwa Chełm („budowniczy” i główny organizator – J. Toporek, pomoc w uzyskaniu materiału na budowę – śp. S. Kaszczuk, wykonawca – inż. Jerzy Siczek, mistrz kamieniarski), miały miejsce 19 V 2001 r. Po Mszy św. celebrowanej przez ks. proboszcza Bolesława Stępnika odsłonięcia tablicy (z brązowym Krzyżem WiN ponad nią – w kruchcie, po lewej stronie) dokonali: J. Masłowski, M. Niedzielski i Z. Boczkowski.

Na potrzeby pomnika wyłączono teren o pow. 5 arów. Obiekt ma formę ustawionego na podmurowaniu dużego głazu narzutowego, na którym przytwierdzona została tablica a po jej lewej stronie odlany z msiądzu anodowanego Krzyż WiN. Obok stanął krzyż drewniany (z „mokrego” wówczas dębu niestety) wys. 6 m z rzeźbionym w drewnie wizerunkiem Chrystusa. Z prawej strony położono 9 kamieni symbolizujących liczbę poległych.